

ROMÂNIA
UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE
DEPARTAMENTUL DE ISTORIE MEDIEVALĂ, PREMODERNĂ ȘI ISTORIA ARTEI

FIȘA DISCIPLINEI

Istoria artei în România I – Ev mediu și Renaștere

Anul universitar 2025-2026

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca
1.2. Facultatea	Facultatea de Istorie și Filosofie
1.3. Departamentul	Istorie medievală, premodernă și istoria artei
1.4. Domeniul de studii	Istorie
1.5. Ciclu de studii	Licență
1.6. Programul de studii / Calificarea	Istoria artei
1.7. Forma de învățământ	Zi

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei		Istoria artei în România I – Ev mediu și Renaștere					Codul disciplinei	HLR1418
2.2. Titularul activităților de curs			Lect. univ. Elena Firea					
2.3. Titularul activităților de seminar			Lect. univ. Elena Firea					
2.4. Anul de studiu	II	2.5. Semestrul	4	2.6. Tipul de evaluare	E	2.7. Regimul disciplinei	DS	

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	5	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar/ laborator/ proiect	3
3.4. Total ore din planul de învățământ	70	din care: 3.5. curs	28	3.6 seminar/laborator	42
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					10
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					8
Pregătire seminare/ laboratoare/ proiecte, teme, referate, portofolii și eseuri					8
Tutoriat (consiliere profesională)					2
Examinări					2
Alte activități					
3.7. Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)				28	
3.8. Total ore pe semestru				100	
3.9. Numărul de credite				4	

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	
4.2. de competențe	

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Pentru buna desfășurare a cursului sunt necesare conexiune internet, proiecție prin videoproiector/ecran/tablă inteligentă.
--------------------------------	---

	Pentru calitatea proiecției sunt necesare jaluzele, sau draperii opace.
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	Pentru buna desfășurare a cursului sunt necesare conexiune internet, proiecție prin videoproiector/ecran/tablă inteligentă. Pentru calitatea proiecției sunt necesare jaluzele, sau draperii opace.

6.1. Competențele specifice acumulate¹

Competențe profesionale/esențiale	• Prezentarea orală și scrisă, în limba programului de studii și/sau într-o limbă de circulație internațională, a cunoștințelor de specialitate aferente istoriei artei medievale și renascentiste. • Utilizarea adecvată a limbajului de specialitate specific și a conceptelor de bază din domeniul istoriei artei. • Familiarizarea cu terminologia specifică studiului artei medievale și a Renașterii de pe teritoriul României și cu literatura de specialitate aferentă. • Capacitatea de analiză a documentului vizual, corelat cu alte tipuri de surse; • Spirit critic în analizarea imaginilor și a textelor aferente
Competențe transversale	• Îndeplinirea la termen, riguroasă și responsabilă, în condiții de eficiență a sarcinilor trasate, cu respectarea principiilor eticii activității științifice, aplicarea riguroasă a regulilor de citare și respingerea plagiatului. • Aplicarea tehnicilor de relaționare în grup și de muncă eficientă în echipă. • Căutarea, identificarea și utilizarea unor metode și tehnici eficiente de învățare, conștientizarea motivațiilor extrinseci și intrinseci ale învățării continue. Etica profesionala

6.2. Rezultatele învățării

Cunoștințe	Studentul cunoaște și contextualizează istoric monumente și opere de artă reprezentative pentru arta medievală și renascentistă de pe teritoriul României, precum și principalele evoluții artistice ale perioadei.
Aptitudini	Studentul este capabil să analizeze documentul vizual, să se raporteze în mod critic la literatura de specialitate, să comunice constatări științifice, să redacteze referate conform normelor academice, să prezinte argumentele în mod convingător.
Responsabilități și autonomie	Studentul are capacitatea de a lucra independent pentru realizarea proiectelor și a sarcinilor trasate și în echipă, pentru proiecte mai ample.

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

¹ Se poate opta pentru competențe sau pentru rezultatele învățării, respectiv pentru ambele. În cazul în care se alege o singură variantă, se va șterge tabelul aferent celeilalte opțiuni, iar opțiunea păstrată va fi numerotată cu 6.

7.1 Obiectivul general al disciplinei	Cursul propune aprofundarea fenomenelor artistice care s-au afirmat și succedat pe teritoriul de azi al României în perioada cuprinsă aproximativ între sec. al IV-lea și al XVII-lea (de la finalul antichității și până la sfârșitul Renașterii). Abordarea este diacronică și teritorială, urmărind să sublinieze specificul local, dar și conexiunile dintre cele trei provincii: Transilvania, Țara Românească și Moldova. De asemenea, cursul subliniază legăturile cu artiile artistice și de civilizație mai largi, atât vest-europene (cu stilurile romanic, gotic, renașcentist) cât și răsăritene (bizantine și post-bizantine). Principalul obiectiv al cursului este acela de a releva specificul creației artistice locale în context european.
7.2 Obiectivele specifice	- Familiarizarea cu un repertoriu de opere reprezentative (de la monumente de arhitectură și până la obiecte de artă decorativă) create în Transilvania, Moldova și Țara Românească, într-o pluralitate de stiluri specifice perioadei artei medievale și renașcentiste. - Dobândirea deprinderilor de a analiza din punct de vedere vizual monumentele medievale și renașcentiste de pe teritoriul României. Descrierea acestora cu un limbaj de specialitate adecvat, capacitatea de a analiza comparativ operele studiate cu altele (mai mult sau mai puțin asemănătoare) și plasarea lor în contexte (artistice, culturale și de civilizație) mai largi.

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
1. Introducere în istoria artei medievale din România	Prelegere participativă, expunere, demonstrație, exemplificare, analiză comparativă	
2. Artă la Dunărea de Jos. „Mileniul întunecat” (sec. IV – sec. XII)	Prelegere participativă, expunere, demonstrație, exemplificare, analiză comparativă	
3. Artă romanică în Transilvania. Premisele artei gotice (sec. XI-XIII)	Prelegere participativă, expunere, demonstrație, exemplificare, analiză comparativă	
4. Arhitectura gotică în Transilvania (sec. XIV-XV)	Prelegere participativă, expunere, demonstrație, exemplificare, analiză comparativă	
5. Sculptura și pictura gotică în Transilvania	Prelegere participativă, expunere, demonstrație, exemplificare, analiză comparativă	
6. Artă medievală în Țara Românească – arhitectură, pictură, arte decorative (sec. XIV-XVII)	Prelegere participativă, expunere, demonstrație, exemplificare, analiză comparativă	
7. Artă medievală în Moldova – arhitectură, pictură, arte decorative (sec. XIV-XVII)	Prelegere participativă, expunere, demonstrație, exemplificare, analiză comparativă	
8. Pictura murală medievală în Țările Române. Programe iconografice (I): pictura interioară	Prelegere participativă, expunere, demonstrație, exemplificare, analiză comparativă	
9. Pictura murală medievală în Țările Române. Programe iconografice (II): pictura interioară	Prelegere participativă, expunere, demonstrație, exemplificare, analiză comparativă	

10. Reflexe laice în pictura religioasă medievală din Țările Române. Portretele votive; scenele cu caracter istoric.	Prelegere participativă, expunere, demonstrație, exemplificare, analiză comparativă	
11. Artele minore în Țările Române: miniatură, orfevrărie, broderie (sec. XIV-XVII)	Prelegere participativă, expunere, demonstrație, exemplificare, analiză comparativă	
12. Artă Renașterii în Transilvania – Sec. XVI-XVII (I)	Prelegere participativă, expunere, demonstrație, exemplificare, analiză comparativă	
13. Artă Renașterii în Transilvania – Sec. XVI-XVII (II)	Prelegere participativă, expunere, demonstrație, exemplificare, analiză comparativă	
14. Artă medievală pe teritoriul României – o încercare de sinteză	Prelegere participativă, expunere, demonstrație, exemplificare, analiză comparativă	

Bibliografie orientativă curs:

*** *Artă din România. Din preistorie în contemporaneitate*, vol. I, București – Cluj-Napoca: Editura Academiei Române, Editura Mega, 2018.

*** *Istoria artelor plastice în România*, vol. I, București: Ed. Meridiane, 1968.

*** *Mănăstirile Olteniei. Artă și spiritualitate*, Iustin Marchiș (coord.), text Elisabeta Negrău, Vald Bedros, Institutului Cultural Român, 2014.

Drăguț, Vasile, *Artă gotică în România*, Editura Meridiane, București, 1979.

Jenei, Dana, *Pictura murală gotică din Transilvania*, București: Ed. Noi Media Print, 2007.

Moisescu, Cristian, *Arhitectura românească veche*, I, București: Ed. Meridiane, 2002.

Sebestyén G., Sebestyén V., *Arhitectura Renașterii în Transilvania*, București, 1963.

Sinigalia, Tereza, Boldura, Oliviu, *Monumente medievale din Bucovina*, București: Editura ACS, 2010.

Theodorescu, Răzvan, *Un mileniu de artă la Dunărea de Jos (400-1400)*, ed. a 2-a, București: Ed. Gramar, 2002.

Vătășianu, Virgil, *Istoria artei feudale în Țările Române*, Editura Academiei, București, 1959.

8.2 Seminar / laborator	Metode de predare	Observații
1. Introducere în istoria artei medievale în Țările Române și Transilvania. Prezentarea tematicii de seminar și a metodelor de evaluare. Discutarea și împărțirea temelor pentru referate	Expunerea individuală a referatelor, dezbateri, dialogul, discutarea bibliografiei recomandate și a altor studii de caz	
2. Artă creștină la Dunărea de Jos. „Mileniul întunecat” - studii de caz: tezaurul de la Sânicolau Mare; bazilica de la Niculițel; complexul rupestre de la Basarabi	Expunerea individuală a referatelor, dezbateri, dialogul, discutarea bibliografiei recomandate și a altor studii de caz	
3. Romanic și gotic timpuriu în Transilvania – studii de caz: catedrala de la Alba Iulia - între Romanic și Gotic; biserica romanice (Acâș, Herina, Căsnădioara, Cincu); ordinul cistercian și mănăstirea Cârța; biserici și ctitorii din Țara Hațegului (Sântămărie Orlea, Strei, Streisângeriu, Densuș)	Expunerea individuală a referatelor, dezbateri, dialogul, discutarea bibliografiei recomandate și a altor studii de caz	
4. Arhitectură și liturghie în Goticul transilvan – studii de caz: marile biserici parohiale urbane (Sibiu, Brașov, Cluj, Sebeș, Sighișoara, Mediaș);	Expunerea individuală a referatelor, dezbateri, dialogul, discutarea bibliografiei	

ordinele mendicante (franciscani, dominicani) și conventurile lor (Cluj, Sebeș, Sighișoara, Sibiu, Brașov); bisericile fortificate săsești și secuiești (Prejmer, Biertan, Saschiz, Dârjiu etc.); capele gotice din Transilvania	recomandate și a altor studii de caz	
5. Sculptura și pictura gotică în Transilvania – studii de caz: sculptura <i>Pieta</i> din Sibiu; ansamblurile murale cu ciclul <i>Legendei Sf. Ladislau</i> ; pictura lui Johannes de Rozenaw de la Sibiu ; polipticul <i>Fecioarei</i> de la Biertan; pictura murală cu <i>Fecioara Maria cu Pruncul între sfințele Ecaterina și Barbara</i> (Biserica Neagră, Brașov)	Expunerea individuală a referatelor, dezbateră, dialogul, discutarea bibliografiei recomandate și a altor studii de caz	
6. Artă medievală din Țara Românească - studii de caz: mănăstirea Cozia - ctitoria lui Mircea cel Bătrân (sec. XIV); icoana <i>Luarea de pe cruce a lui Hristos</i> (1520-1523); monumente de artă brâncovenească (Hurezi, Surpatele, Polovragi);	Expunerea individuală a referatelor, dezbateră, dialogul, discutarea bibliografiei recomandate și a altor studii de caz	
7. Artă medievală în Moldova – studii de caz: biserica Sf. Nicolae din Rădăuți, arhitectură și pictură (sec. XIV-XV); Biserica Sf. Nicolae din Bălinești – arhitectură și sculptură (sec. XVI); racla din argint aurit a Sf. Ioan cel Nou de la Suceava (sec. XV); miniaturile manuscriselor de la Dragomirna (sec. XVII)	Expunerea individuală a referatelor, dezbateră, dialogul, discutarea bibliografiei recomandate și a altor studii de caz	
8. Programe iconografice (I). Pictura interioară – studii de caz: Biserica Sf. Nicolae Domnesc de la Curtea de Argeș (sec. XIV); Biserica <i>Înălțarea Crucii</i> din Pătrăuți (sec. XV); Biserica <i>Sf. Nicolae</i> a mănăstirii Probota (sec. XVI)	Expunerea individuală a referatelor, dezbateră, dialogul, discutarea bibliografiei recomandate și a altor studii de caz	
9. Programe iconografice (II). Pictura exterioară – studii de caz: Biserica <i>Tăierea Capului Sf. Ioan Botezătorul</i> din Arbore (sec. XVI); Biserica <i>Sf. Gheorghe</i> a mănăstirii Voroneț (sec. XV-XVI); Biserica <i>Adormirea Maicii Domnului</i> a mănăstirii Humor (sec. XVI); Biserica <i>Învierea Domnului</i> a mănăstirii Sucevița (sec. XVI)	Expunerea individuală a referatelor, dezbateră, dialogul, discutarea bibliografiei recomandate și a altor studii de caz	
10. Portrete votive în artă medievală românească – tipologie și semnificații. Studii de caz: portrete de familie ale lui Neagoe Basarab; portretele lui Ștefan cel Mare în artă epocii sale (pictură, miniatură, broderie); portretele votive ale lui Petru Rareș	Expunerea individuală a referatelor, dezbateră, dialogul, discutarea bibliografiei recomandate și a altor studii de caz	
11. Artele minore în Țările Române: miniatură, orfevrărie, broderie (sec. XIV-XVII) – studii de caz: cădelnița de la Tismana (sec. XIV); Tetraevnghelul de la Humor (1473); acoperămintele de mormânt din Moldova (sec. XV-XVII)	Expunerea individuală a referatelor, dezbateră, dialogul, discutarea bibliografiei recomandate și a altor studii de caz	
12. Artă Renașterii în Transilvania (I) – studii de caz: capela Lázó din Alba Iulia; Adrianus Wolphard, patron al artei renascentiste; orașul Cluj în perioada Renașterii; orașul Bistrița în perioada Renașterii	Expunerea individuală a referatelor, dezbateră, dialogul, discutarea bibliografiei recomandate și a altor studii de caz	
13. Artă Renașterii în Transilvania (II) – studii de caz: retablul <i>Sfintelor Neamuri</i> de la Copșa	Expunerea individuală a referatelor, dezbateră, dialogul,	

Mare; polipticul din Sebeș; pictorul Vincencius din Sibiu; polipticul <i>Sfintei Cruci</i> de la Sibiu (1519) și Simon Pictor; portretul judeului Lucas Hirscher de Gregorius Pictor	discutarea bibliografiei recomandate și a altor studii de caz	
14. Artă medievală pe teritoriul României, între Occident și Răsărit – o încercare de sinteză	Expunere, dezbateri, concluzii finale.	

Bibliografie selectivă seminar:

*** *Repertoriul monumentelor și obiectelor de artă din timpul lui Ștefan cel Mare*, București: Ed. Academiei, 1958.

*** *Repertoriul picturilor murale brâncovenești. I. Județul Vâlcea*, Corina Popa, Ioana Iancovescu, Vlad Bedros, Elisabeta Negrău, București: Ed. UNArte, 2008.

*** *Restoration of the Probota Monastery, UNESCO 1997 - 2001*, Helsinki: Metaneira Publishing, 2002.

Balș, Gheorghe, *Bisericile lui Ștefan cel Mare*, în „Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice”, 1925

Drăguț, Vasile (coord.), *Pagini de veche artă românească*, vol. I – IV, București, 1970 – 1981.

Efremov, Alexandru, *Icoane românești*, Ed. Meridiane, București, 2002.

Entz Géza, *Erdély építészete a 14-16 században*, Cluj, 1996.

Fabini, Hermann, *Universul cetăților bisericești din Transilvania*, Sibiu, 2009.

Firea, Ciprian, *Polipticele medievale din Transilvania: artă, liturghie, patronaj*, Cluj-Napoca: Ed. Mega, 2016.

Firea, Ciprian; Pop, Saveta, *Pictorii Transilvaniei medievale (cca 1300-1600). Un dicționar*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2021.

Jenei, Dana, *Goticul în Transilvania. Pictura (c. 1300–1500)*, București, 2016.

Kovács András (coord.), *Clujul Renascentist*, Cluj: Ideea Print, Gloria, 2008.

Mohanu, Dan, *Arheologia picturilor murale de la Biserica Sf. Nicolae Domnesc de la Curtea de Argeș*, București: Editura A.R.A., 2011.

Năstăsioiu Dragoș, Mihály Ferenc, Kiss Lóránd, *Monumente medievale de pe Valea Târnavelor*, București, ACS, 2018.

Prioteasa, Elena Dana, *Medieval Wall Paintings in Transylvanian Orthodox Churches: Iconographic Subjects in Historical Context*, București-Cluj-Napoca: Ed. Academiei Române, Ed. Mega, 2016.

Salontai, Mihaela Sanda, *Mănăstiri dominicane din Transilvania*, Cluj-Napoca: Ed. Nereamia, 2002.

Sarkadi-Nagy Emese, *Local Workshops – Foreign Connections. Late Medieval Altarpieces from Transylvania*, Studia Jagellonica Lipsiensia, Band 9, Jan Thorbecke Verlag, Ostfildern, 2012.

Theodorescu, Răzvan, *Bizanț, Balcani, Occident. La începuturile culturii medievale românești (secolele X-XIV)*, București. Ed. Academiei, 1974.

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

- Cunoștințele, abilitățile și competențele acumulate în cadrul acestei discipline constituie o bază necesară în toate activitățile legate de cunoașterea, protejarea și valorificarea patrimoniului cultural.
- De asemenea, ele constituie o premisă valoroasă în profesii de ghidaj și turism cultural.

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Capacitatea de analiza și contextualiza istoric documentul vizual; cunoașterea principalelor evoluții intelectuale și artistice ale epocii studiate; însușirea informațiilor de bază din bibliografia aferentă tematicii cursurilor	Examen oral	60%
10.5 Seminar/laborator	- Abilități de comunicare academică (oral și scris) - Însușirea informațiilor de bază din bibliografia aferentă tematicii de seminar	Prezentarea orală a unui proiect în cadrul seminarului Redactarea unui referat cu bibliografie și aparat critic	20% 20%
10.6 Standard minim de performanță			
- Minim 75% prezență la seminar - Nota 5 (cinci) la examinarea orală, constând în recunoașterea, descrierea și contextualizarea istorică corectă a celor mai importante monumente și opere de artă europeană din perioada studiată.			

11. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals)²

 Eticheta generală pentru Dezvoltare durabilă								
								

² Păstrați doar etichetele care, în conformitate cu [Procedura de aplicare a etichetelor ODD în procesul academic](#), se potrivesc disciplinei și ștergeți-le pe celelalte, inclusiv eticheta generală pentru Dezvoltare durabilă - dacă nu se aplică. Dacă nicio etichetă nu descrie disciplina, ștergeți-le pe toate și scrieți "Nu se aplică".

Data completării:
25.10.2025

Semnătura titularului de curs

.....

Semnătura titularului de seminar

.....

Data avizării în departament:

...

Semnătura directorului de departament

.....